

คู่มือการดูแลตนเองเพื่อ ควบคุมโรคเบาหวาน

นำเสนอโดย
นางสาวอภา ใตวงษ์
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

➔ โรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทั่วโลก สถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลกมีผู้ป่วยจำนวน 463 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในปี 2588 จะมีผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 629 ล้านคน

➔ ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 3 แสนคนต่อปี และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.2 ล้านคน ของกระทรวงสาธารณสุข (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ก่อให้เกิดการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาด้านสาธารณสุขอย่างมหาศาล เนื่องจากแนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

สถิติจำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับบริการรักษาตัวในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ ในปีพ.ศ.2564-2567 มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 106 ราย, 113 ราย, 85 และ 78 ราย ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ผู้ป่วยที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ คิดเป็นร้อยละ 31.13, 33.62, 31.76 และ 43.58 ตามลำดับ

ผู้ป่วยที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 18.87, 15.04, 25.88 และ 16.67 ตามลำดับ

ผู้ป่วยเบาหวานที่มีแผลที่เท้า คิดเป็นร้อยละ 7.55, 3.54, 4.71 และ 19.23 ตามลำดับ

ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานไม่สามารถควบคุมระดับในเลือดได้ พบว่าผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่ถูกต้อง ขาดความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับโรคและการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน จึงทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายสุขภาพจิตใจตามมา

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อจัดทำคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวานของผู้มารับบริการไว้ใช้ในหน่วยงาน

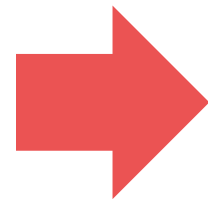

แนวคิดการพัฒนานวัตกรรม

ปัญหาที่นำไปสู่การพัฒนา นวัตกรรม

สถิติจำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนต่างๆเข้ารับบริการรักษาตัวในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และมีจำนวนผู้ป่วย re-admit เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

ใบความรู้นวัตกรรมเดิมเนื้อหาไม่ครอบคลุม จึงต้องมีการพัฒนาวัตกรรมใหม่

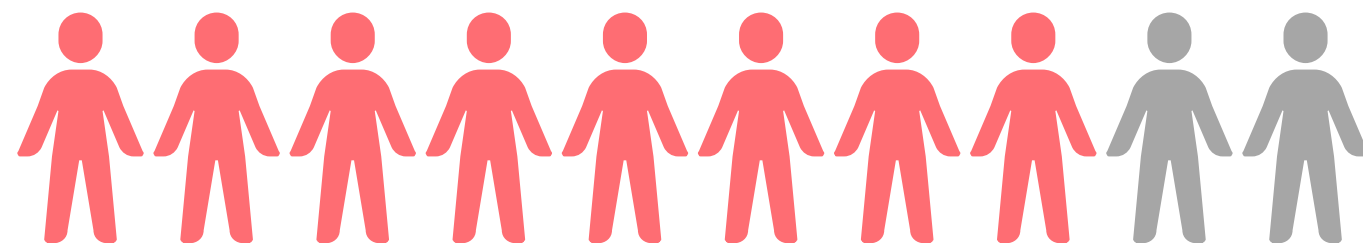
แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนา

นวัตกรรม: การพัฒนานวัตกรรมใช้แนวคิดหลักการของ Kaizen คือการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยค่อยๆพัฒนา ปรับทีละน้อย แต่เน้นความต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน มีเนื้อหาครอบคลุมมากขึ้น

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ป่วยเบาหวานมีความรู้และทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. ผู้ป่วยใช้คู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน และเกิดความพึงพอใจ
3. หน่วยงานมีนวัตกรรมคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน เพื่อใช้ในการดูแลและให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวานเมื่อกลับบ้าน

กิจกรรม/กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

- Plan** → 1. ประเมินปัญหาของนวัตกรรมแบบเดิมได้แก่ ใ้ความรู้ เกี่ยวกับโรคเบาหวานและหาแนวทางพัฒนาแก้ไขร่วมกันในหน่วยงาน จนเกิดเป็นคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวานที่ใช้ในปัจจุบัน
2. พัฒนานวัตกรรมโดยใช้หลักการของ KAIZEN เพื่อพัฒนาและปรับปรุงจากใ้ความรู้ เป็นคู่มือแบบที่ใช้ในปัจจุบัน โดยเน้นประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ป่วยเป็นที่สุด
- Do** → 3. นำคู่มือไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย
- Check** → 4. ตรวจสอบประสิทธิผลของนวัตกรรมคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องมือสำรวจความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม
- Act** → 5. นำผลการประเมินประสิทธิผลความพึงพอใจ รวมไปถึงข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป

โรคเบาหวาน	
อาการ ากินจุ ตาพร่ามัว น้ำหนักลด อ่อนเพลีย ทิวน้ำบ่อย บัสสาวะบ่อย เป็นแผลรักษายาก น้ำตาลในเลือดสูง	
อาหารที่กินได้	อาหารที่ควรงด
-เนื้อสัตว์ เช่น ปลา กุ้ง หอย และเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน	-เนื้อสัตว์ที่ติดมัน
-ข้าวไม่ขัดสีมาก หรือ ข้าวกล้อง	-อาหารที่มีน้ำตาลทุกชนิด เช่น ขนมหวาน
-ผักต่าง ๆ	-ผักทอง แครอท เมล็ด มัน
-ผลไม้ เช่น มะละกอ แดงโม ับประรด ันต่าง ๆ	-ผลไม้รสหวานจัด เช่น ขนุน องุ่น ทุเรียน ะมุด
-ไขมันจากพืช เช่น น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันรำข้าว	-ไขมันที่ได้จากสัตว์ เช่น น้ำมันหมู เนย และอาหารรสจัดทุกชนิด อาหารที่มีกะทิ
-น้ำตาลเทียม 1 ของ / วัน	-เครื่องดื่มที่มีรสหวาน และ
-น้ำตาลทราย 6 ช้อนชา / วัน	ที่มีแอลกอฮอล์ ชา กาแฟ
นมรสจืด 1 กล่อง / วัน	น้ำอัดลม
อย่างไรก็ตาม	

นวัตกรรมเดิม

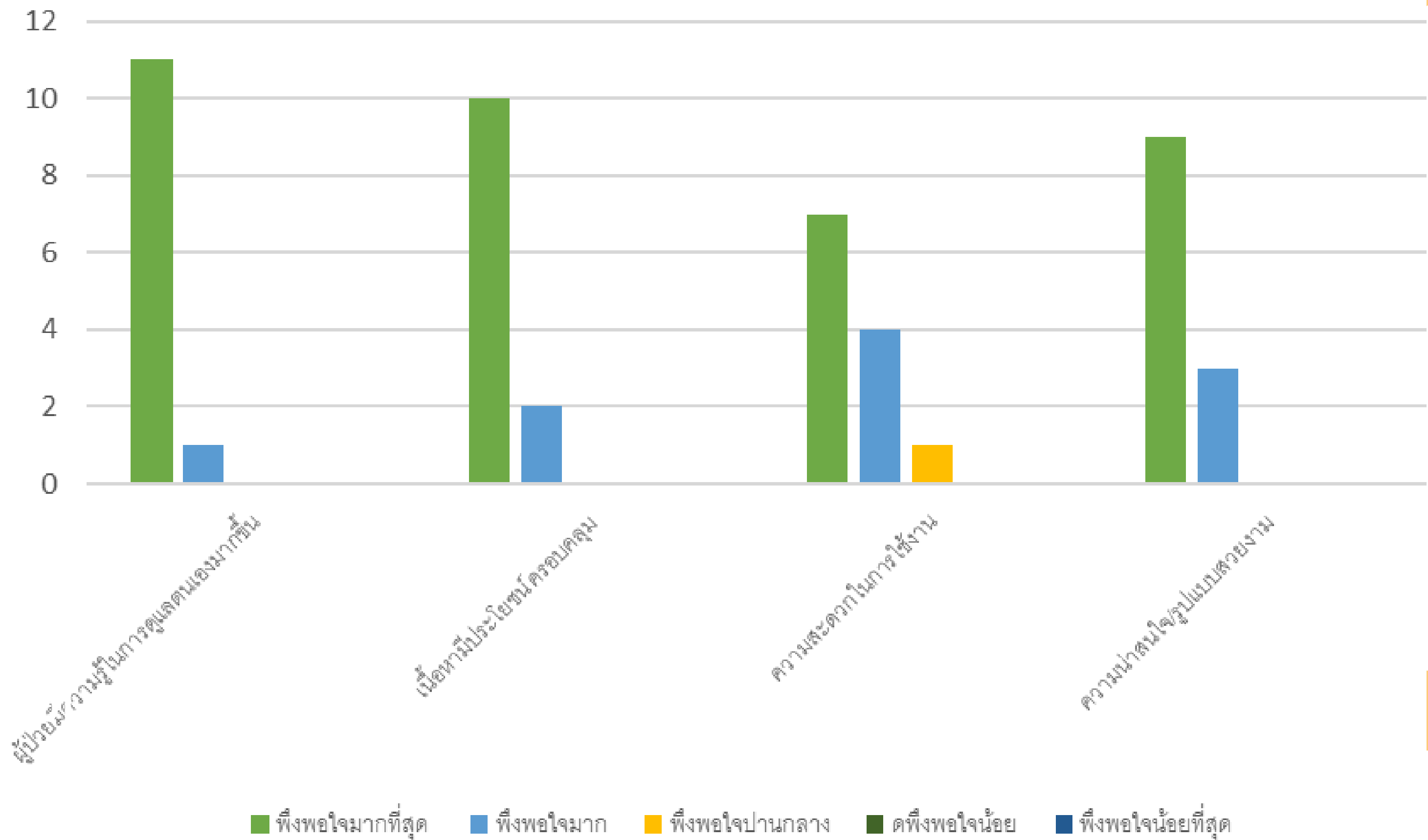
นวัตกรรมใหม่

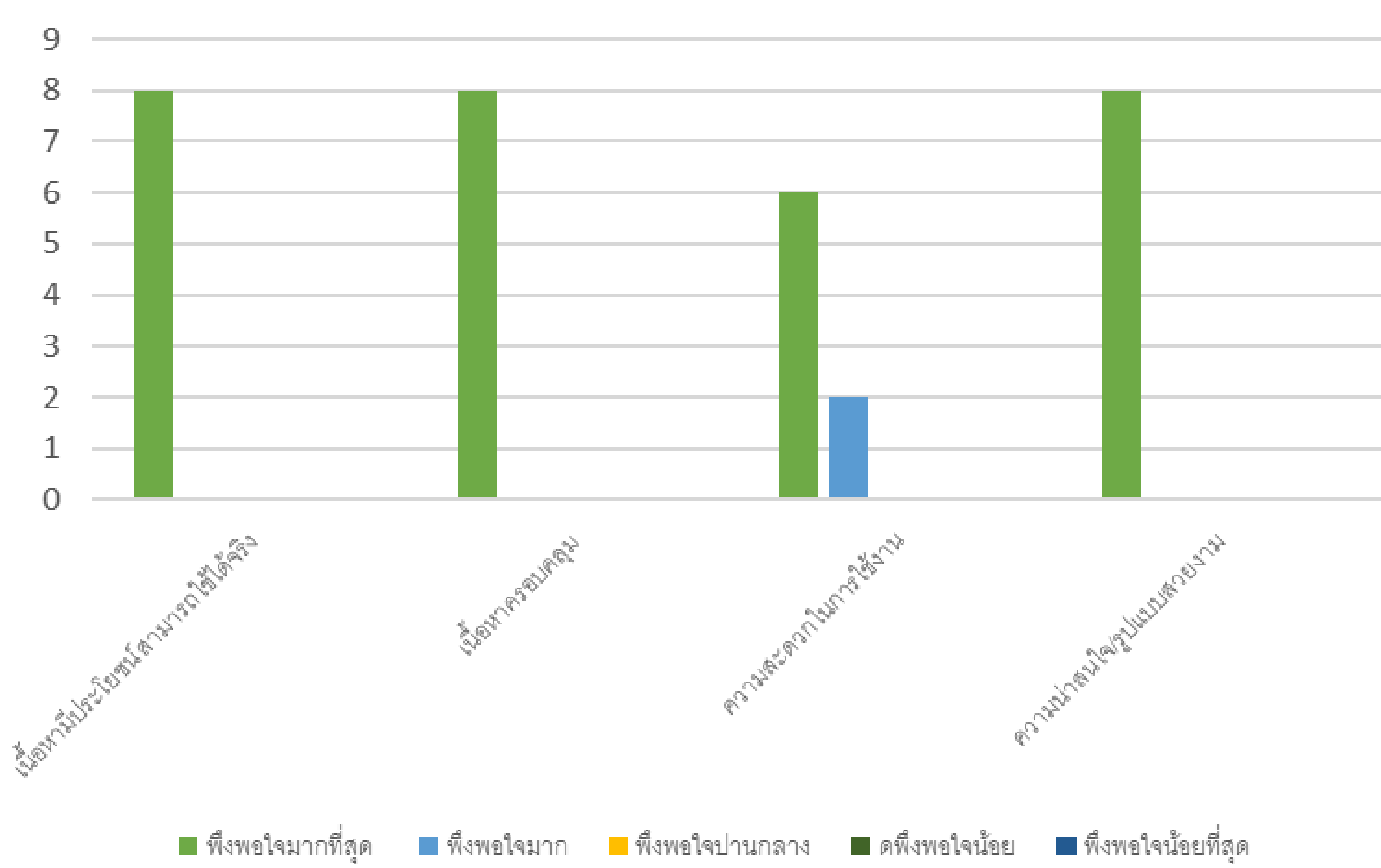
การประเมินผลการปรับปรุง

แผนภูมิแสดงระดับความพึงพอใจต่อการใช้คู่มือฯในผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาตัว
ในตึกผู้ป่วยใน

แผนภูมิแสดงระดับความพึงพอใจต่อการใช้คู่มือฯของพยาบาลในตึกผู้ป่วยใน

บทเรียนที่ได้รับ

ปัญหาที่พบ ผู้ป่วยที่ได้เอกสารใบความรู้ ไม่ค่อยสนใจในสื่อ เนื้อหาไม่ดึงดูด คิดว่ารู้แล้ว ทำหายเมื่อพัฒนาเป็นรูปเล่มให้ผู้ป่วยได้มีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง สร้างกิจกรรมให้ทำร่วมกับคู่มือ ส่งผลให้ผู้ป่วยหันมาสนใจดูแลตนเองมากขึ้น

จากการที่ได้จัดทำนวัตกรรมคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน ได้เรียนรู้การวางแผนแก้ไขปัญหา โดยใช้การคิดวิเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงผลงานเป็นวงรอบ (PDCA) และมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือ ความร่วมมือของบุคลากร ในหน่วยงานทุกคน มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยให้เหมาะสมกับโรคเบาหวาน และเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเน้นความพึงพอใจผู้ป่วยและญาติเป็นศูนย์กลาง สามารถนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลในการดูแลตนเองและวางแผนจำหน่ายในผู้ป่วยโรคอื่นๆได้

โอกาสในการพัฒนาครั้งต่อไป การพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบ QR code หรือรูปแบบหนังสือออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงด้วยโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ต่างๆ เพื่อลดการใช้กระดาษ

การนำไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานมีนวัตกรรมคู่มือการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคเบาหวาน
เพื่อใช้ในการดูแลและให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวานขณะรักษาตัวในโรงพยาบาล
และเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจำหน่ายกลับบ้าน เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวานมี
ความรู้และทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อดูแลตนเองได้อย่าง
เหมาะสม

THANK YOU